

EVANG. EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Előfizetés díja:

Egész évre . . . 6 frt.
Fél évre . . . 3 „
Negyed évre 1 frt 50 kr.
Egy szám ára 12 kr.

Felelős szerkesztő és kiadó:

V E R E S J Ó Z S E F.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . . 8 frt
Fél oldal . . . 4 „
Negyed oldal . . . 2 „
Ennél kisebb . . . 1 „
Bélyeg külön 30 kr.

A kapernaumi százados.

Irta: ifj. Porkoláb Gyula theologus.

Galillea földén járt az Isten-ember
Körülte a nép, mint a hullámozó tenger
Az ígét hallgatva szomjazó kebelrel,
Az utat keresve, mely üdvre vezér'l el.

A mint a szó kél a mester ajkáról,
Im a nagy tömegből eleibe járul
Kapernaumból egy százados; a képe
Mindegyik vonásán a bú nyoma vésve.

Oda ér az Urhoz, zokogva hull térdre,
Fájdalom a hangja, bánat a beszédje:
„Könyörülj óh Mester! fiam egyik lába
Már a néma sirban, mentsd meg, jőjj hozzája!”

„Csodadoktort, orvost, szerte-sorra jártam,
Életéért pénzem tele kézzel hánytam.
Elhozattam mind, mind, kinek hire hall'szott,
. . . Egy sem birta, egy sem, halállal a harcztot!”

Reá néz a Mester, szóra nyil' a szája,
Úgy zeng szava, mint az angyalok danája:
„Eredj haza békén, betelt szived vágya,
A te fiad él és üres beteg ágya!”

Megy az apa, megy, megy, belép a szobába,
. . . S ime fia épen borul a nyakába! . . .
Térdre hullnak minden, s száll az ima égre:
„Szent vagy Uram! üdv, üdv ajakad beszéde!”

Gyámintézet.

Van-e még magyarhoni ág. hitv. ev. egyház-
nak püspöke, felügyelője, vezérférfia, törvényho-

zása, közgyűlése, tanintézete, theologiai s középiskolai értesítője, egyházi (magyar!) lapja . . . . .
és bármintemű intézménye s közintézete, a kikre és a melyekre az „Ev. Egyházi Szemle” immár sötét szemmel nem nézett, herosztratusi üszköt nem dobott s meg nem leczkézett?

Legutóbb a „Gyámintézet”-nek esett neki, azt és annak vezetőit kisebbíti, gúnyolja, agybatöbe veri — — érdes tényérrel csapdosván a levegő-
eget!

Hát hiszen igaz, hogy kifogásolható gyarlóság mindenünkben s minden emberi intézményünkben található. A mi gyámintézetünk külföldön is. De mégis ezt az intézetet, a melyet elhunyt és élő legjobbaink hosszas próbák és küzdelmek után így alkottak meg s a melynek működési irányát, életútját sz. egyházunk nagyjainak buzgósága és bölcsesége ekként szabta meg, ezt manapság, talán egy tetszetős ötlet folytán, „elvilágiasodott turistaegylet”-nek nevezni: legalább is könnyed meggondolatlanság.

És honnan jön e kátói hang? Onnan, a hol jól tudhatnák, hogy „a ki egy intézménnyel s annak vezetőivel szemben új erkölcsöket predikál, az mutassa meg, hogy mennyi van azokból önmagában”. Onnan jön a gúnyolódó hang, a hol, tudunkkal, szabályszerűen szervezett, élő és működő helyi gyámintézet a fényes egyházközségben maig sincs, — a hol a jóra való ev. nép a gyámintézeti házi gyűlésről, a nagy templom a gy. i. perselyről, offertoriumról és gy. i. istenitiszteletről nem tud semmit, — hol a nép filléreivel közvetlenül maig sem vett részt a gy. i. nagy munkájában s ezen áldásos intézmény létezéséről talán csak 1885-ben, annak 25. évi jubileumakor hallott valamit!

Abból a lutheránus Rómából jön az a gúnyolódó hang, a hol a legkönnyebb végét fogva a

dolognak, az egyház előjárósága az egyházi közpénztárból évenként a gy. i. közczéljaira is kiutalványoz némi alamizsnát. — Ez nem élő gyámintézet!

Midőn a falvak és kisebb városok 5—800 lelke ev. egyházaiban a szervezett helyi gyámintézetek 10—20—30—50 frt évi gyámintézeti gyűjtéssel, perselylyel és offertóriummal számolnak be: ez az élő gyámintézet!

Jobb lett volna, ha Sz. L., a gúnyos czikk írója, a fölött medítál vala otthon és a lapban, hogy — eltekintve a házankénti gyűjtés nagy eredményétől, ha minden ev. lélek után évente csupán 1—1 kr. perselyadományt nyerhetnénk: csak ezen egy forrásból hányszor 100—200—300 frtnak kellene befolyjni a nagy egyházakban a szegények ládjába!

Üdvösebb dolgot cselekeszik vala Sz. L., ha arra mutat, hogy hány nagy templom falain máig sem fér el egypár szerény gy. i. persely s az ige hirdetés, a buzdító papi szó hány helyütt nem melengeti a nép ezreinek fogékony szívében a jótékony gy. i. szent ügyét! — Mert —

Úgy adom, amint veszem: több ifjú paptársamtól hallottam, kik a magyar Kánaán népes ev. egyházaiban évekig káplánkodtak, hogy ott bizony sem ők, mint káplánok, sem volt principálisaik, mit se törődtek a gyámintézet dolgaival sem a templomban, sem azon kívül. Az a nép erről a filatéres évi jótékonyosság gyakorlásáról nem tud semmit!

Ez volna az első teendő t. „Ev. Egyh. Szemle!” Keltsük életre a gyámintézetet mindenütt, főként pedig a népes, vagyonos egyházakban. Majd azután reformáljuk — a mint hogy valóban kell is reformálni — annak formai vezetését is, még pedig — ám legyen — in capite et membris.

Sz. L. erősen hangsúlyozza s jól körülteremtettéve elkiáltja: „a gyámintézet elvilágiasodik!” Hát ezzel a mosolyt keltő, jezuistiko — néppárti szóllammal mit akar a józan lutherániának mondani Magyarországon? Tudja meg Sz. L. úr, hogy a mai világ lutheranus fiai, papok és nem papok, az igaz evangyéliumiak, bár tudnak is, akarnak is szívből buzgólkodni, de sehol, még jótékony intézeteink gyűlésein s ünnepelein sem hajlandó kszörcsuhát ölteni! Az ilyen evangyéliom-ellenes szemforgató szemrehányásokkal méltán azt érhetnők el, hogy világi jobbajaink is, azok a még mindig buzgón adakozók,

hátat fordítanának legszentebb ev. ügyeinknek is. A krisztusi felebaráti és könyörülő szeretet pedig oly sokféle jótékony intézményben soha sem nyilatkozott meg, mint a mai világban — de nem assisi köpönyegben . . . !

Ne bántsuk a mi ev. világiainkat! Hiszen a mi magyarhoni ev. egyházunk anyagi erejét, legszentebb ügyeinek támogatását, létérdekeinek védelmezését kiktől várta és nyerte mindenha? Csupán a lelkes és kegyes papoktól-e s nem egyszersmind a mi ev. világunk fiaitól is?! Miért hát a „világi” jelzöt, mint ijesztöt, sőt gúnynevet alkalmazni a magyarhoni ág. hitv. ev. egyházban?!

Ha figyelt, azt is tapasztalhatta Sz. L., hogy mi soha sem hizelegtünk a Mózeseknek az Áronok rovására s hogy többször hangoztattuk a nagy igazságot, miszerint ev. hitelveink és egyházi alkotmányunk értelmében csak ott lehet és van igaz ev. egyházi élet, a hol a Mózesek és Áronok egyesült erővel buzgólkodnak!

Elvilágiasodás, — küriarkia — papi uralom — hierarkia — magyarhoni ev. egyházunkban fából vaskarika! Lehetetlenség! — Nincs is áldatlanabb irányzat és törekvés, mint az, ha a mi egyházi és világi elemeinket egymással szembe, ellentétbe, nem pedig egymás mellé állítjuk, — ha egyiket a másikával ijesztgetjük s azzal akarjuk papi kenetességünket csillogtatni, hogy óvjuk és intsük a híveket az elvilágiasodás ellen! — ezzel kihíván a világiakat, hogy ők viszont óvják a világot a papok ellen! Veszedelmes és az ev. egyházba éppenséggel nem illő játék ez!

A mi magyarhoni ev. egyházunk mindaddig, a mig annak alapját és erősségét az evangeliom, az evangeliom szellemén épült egyházi alkotmány, hazai négyszázados dicső multunk és nagy vívmányaink képezik: úgy a mint azt az „Ev. Egyh. Szemle” rajzolja, el nem világiasodhatik soha, hanem élő, hithű evangyéliomi egyház marad mindörökké!

Ime t. „Ev. Egyh. Szemle” mi az itt jelzetek után is azt mondjuk, hogy ha a mai viszonyok szerint üdvösnek mutatkozik: ám reformáljuk a gy. i. vezetését. Hiszen ez a sorsa minden fejlődő emberi intézménynek. Úgyde, midőn ezt tenni jönnek véljük, ne gúnyal rohanjuk meg azt a humanus intézményt, a melyet elhúnyt és élő legjobbaink alkottak s ne rugjuk fel kegye-

let nélkül, kegyetlenül azt a bölesöt, amelyben eleink ev. egyházunk ezen édes gyermekét, a gyámintézetet, ringatták, ápolták s megerősítették.

Szép szóval, igaz jóakarathól folyó buzdító beszéddel és tanácsosál, a ház falain belől, bizony többre megyünk, mint azzal, ha egy oly intézményt, mely egy emberöltőnyi idő alatt nemesen küzdött, fejlődött és jót cselekedett, netán észlelt formai hiányai miatt, vezetőivel együtt agy-bafőbe verve a nyílt piacra viszünk, szőgyenpadra állítunk s komikumná tenni törekszünk!

LAUKÓ KÁROLY
bányaker. gyámintézet elnök.

Törvényesnek irandó be!

E becses lapok f. é. szeptember hó 10-én megjelent számában a következő kérdést olvashatni: „a szülők csak polgári házasságot kötöttek, egyházit nem; első szülött gyermeküket megkereszteltetik; az egyházi anyakönyvbe törvényesnek irandó-e be ez a gyermek?”

Igénytelen nézetem szerint okvetlenül törvényesnek irandó be ez a gyermek az egyházi anyakönyvbe is, a mint hogy az állami anyakönyvbe is minden bizonynyal törvényesnek van beírva. Értésemre esett azonban, hogy vannak, a kiknek nézete szerint ezen véleményem vita tárgya lehet; a miért a felvetett kérdés felett eszmecegerét kezdeni kívánatos volna. Ez az oka annak, hogy a szerkesztőnek szívességét, az olvasónak becses figyelmét ezennel igénybe venni bátorkodom.

A felvetett kérdés szövegezéséhez is szó fér. „A szülők csak polgári házasságot kötöttek, egyházit nem.” Mintha csak két házasságot kellett volna kötniök, polgárit is, egyházit is, holott kétségtelen, hogy házasságot csak egyet köthettek — annak rendje módja szerint! „A házasságot polgári tisztviselő előtt kell megkötni.” Ez hazánkban a törvény, de a házasságról szóló 1894. XXXI. törvény „a házasságkötésre vonatkozó vallási köteleességeket érintetlenül hagyja.” Egyházunk tehát az egyházi esketés jogának gyakorlatát, miután ezt a hívek vallás-erkölsi élete szempontjából fel nem adhatja és miután azt az 1894. XXXI. t.-cz. is érintetlenül hagyja, a polgári házasságkötés mellett is teljes mértékben igénybe veszi. (Egye-

temes kgy. jkvi 1893/65. pont alatti határozat). Az egyház meg is várja hiveitől, hogy a polgári házasságkötés után az egyházi esketést igénybe vegyék (u. a jk. pont 10. §.), mert vallási s erkölsi szempontokból egyházunk nagy súlyt fektet a házasságkötésre s a pápi áldásra.

A házasságkötés formájára nézve tehát fenn áll egyházi hiveinknek, mint honpolgároknak azon szoros kötelessége, hogy házasságukat a polgári tisztviselő előtt kössék meg; és fenn áll szabadságuk, de mint egyháztagnak erkölsi kötelességük is, hogy úgy a hirdetésre, mint az esketésre legalább is a polgári hirdetés folyama alatt jelentkezzenek illetékes lelkészöknél és hogy az egyházi esketést azonnal a házasságkötés után vegyék igénybe.

Az egyház kötelezi lelkészeit is, iparkodjanak a házasságkötésre arra bírni, hogy az egyházi esketést igénybe vegyék, lehetőleg azonnal a polgári házasságkötés után. És a lelképásztorkodásra hálás tere nyílik a lelkésznek ott, a hol az egyház hívek az egyház áldását kevésre becsülik, és az egyház intésein, erkölsi kötelezésein magokat túl tenni akarnak; de ez a lelképásztorkodás nem terjedhet odáig, hogy sujtuk az ártatlan gyermeket szüleinek mulasztásáért, vagy hogy homályt vessünk oly jogviszonyra, melyet az állam törvényesnek elismer, vagy végre, hogy azon szülőket, kik előbb az egyháztól többé-kevésbé eltávoztak volt, most pedig gyermekeikben, magzataikért ismét közeledni akarnak az egyházhoz, ettől ridegen eltaszitsuk. Hisz a legszigorubb romanismus is engedékeny ott, hol közeledést, „megtérést“ lát; és mi az evangelium szolgálai ne lennénk — okosak mint a kigyók, szelidek mint a galambok?

Abban bizonyosan egyetértetek velem, a kérdést tevő is és elvtársai is, hogy törvényes házasságból törvényes gyermek származik, törvénytelen gyermek ellenben törvénytelen viszonynak gyümölcse. Hát azon szülőknek házassága, „kik csak polgári házasságot kötöttek, de egyházit nem,” nem házasság, nem törvényes viszony-e?

Az ország törvénye szerint, minden bizonynyal az; mert a házasságot polgári tisztviselő előtt kell megkötni, és az oly kötés, mely nem polgári tisztviselő előtt történt, a törvény erejénél fogva semmi vonatkozásban sem tekintetik házasságnak. (1894. XXXI. t.-cz. 29. 30. §§.) És ezért azon lelkész, a ki egyházi összeadásnál eljár, mielőtt a felek igazolták volna, hogy a házasságot a polgári tisztvi

selő előtt megkötötték, a ki tehát a feleket azon tévedésbe ejti, hogy a törvényes egybekeléshez elég a házasság megkötése a pap előtt, vétséget, illetve bizonyos enyhítő körülményeknél fogva kihágást követ el. (1894. XXXI. t.-cz. 123. §.) Ép úgy a törvény ellen cselekednék az oly lelkész is, a ki az ország törvénye szerint polgári tisztviselő előtt megkötött házasságból született gyermekeket törvényes származásuaknak elismerni, egyházi anyakönyvébe törvényeseknek beírni nem akarná; mert a törvényes formák szerint — tehát mostanság a polgári tisztviselő előtt megkötött házasságnak azon joghatálya van, hogy az abból származott gyermekek törvényesek, apjuk nevének, rangjának, vagyonának örökösei.

Midőn a házassági jogról szóló törvény még nem volt szentesítve, egy aljárásbíró ezen nyilatkozatra ragadtatta magát: mi róm. katolikusok a polgári házasságot soha sem fogjuk házasságnak tartani. Reménylem az aljárásbíró úr most immár másképp gondolkodik; és ha valaki a polgári házasságról oly tiszteletlenül nyilatkoznék, mint ő akkor beszéde további folyamatában nyilatkozott, biztos vagyok abban, hogy az aljárásbíró úr őt — jobb nézetre tanítaná. — Ámde a róm. kath. egyház kanonjai szerint az aljárásbíró úrnak nézete meglehet, hogy helyes: csak hogy a magyar államot nem a róm. kath. egyház törvényei szerint kormányozzák.

A tridenti zsinat által megállapított dogma szerint, a házasság szentség, és a házasság lényege s érvénye körüli törvényhozás és bíraskodás az egyházat illeti egyedül. E zsinat átkot is mondott arra, a ki azt mondaná, hogy a házasság nem egy a hét szentség közül, melyet maga Krisztus rendelt, hanem csak az emberek találtak ki az egyházban, átkot mond arra, a ki a házasság ügyét világi ügynek tekintí. A tridenti kanon szerint a házasságkötésnél a fődolog, hogy a jegyesek kölcsönös beleegyezésüket a házasságba a pap előtt jelentsék ki, — olyannyira fődolog, hogy a jegyesek kölcsönös beleegyezésének azon kinyilatkoztatása a pap előtt házasságukat még akkor is érvényessé teszi, mikor a pap akár önkényt, akár véletlenül, akár erőszak folytán pusztán csak jelen volt (passiva assistentia), a jegyesek beleegyezésének nyilatkozatát hallotta, bármely helyen történt legyen az, a templomban, a templomon kívül, háromszori kihirdetés nélkül vagy a hirdetés alóli felmentés nélkül, és habár a pap ezen cselekvénynél egy szó se szólt, sőt ama nyilatkozatot egyenesen ellenezte.

Mégsem hiszem, hogy találkozék plébános, a ki — bár fékezetlen szenvedélyességgel izgatna is a revisio mellett — a csakis polgári tisztviselő előtt kötött házasságból született gyermekeknek törvényes származását kétségbe merné vonni, és őket egyházi anyakönyvébe törvényteleneknek jegyezné be. „Az ország törvényei szerint törvényes“ ezt fundálta ki a büntető törvénykönyv által kisé megszorított álnok bölcsesség az oly gyermekek törvényes leszámazásának megjelölésére, a kiknek szülei a hazai törvény értelmében érvényes, de az egyház kanonai értelmében érvénytelen házasságban éltek. Evangelikus lelkész nem szorult ily furfangos kétértelműségre, mely az olvasható szavakban a gyermek törvényes leszámazását bizonyítja, a sorok közt ellenben elég érthetően annak törvénytelenességét vitatja.

Az evangelikus egyház hitvallásai a házasságkötés módjáról nem rendelkeznek, a reformátorok nézete az, hogy a házasság világi és polgári ügy, nem szentség, a házassági törvényhozás az államot illeti; a házasságnak megkötése a polgári tisztviselő előtt, ha az állami törvényhozás ekkép rendelkezett, nem ütközik hitelveinkbe.

Régebben ugyan a hazai evangelikus egyház is zsinatain rendezte a házassági ügyeket, és saját törvényszékei által bíraskodott ez ügyekben; mivel az 1608. törvényezikk kimondotta, hogy mindenik hitfelekezethek saját előljárai és superintendensei legyenek, az evangelikus egyház tehát független a róm. kath. püspököktől és zsinatvezékeiktől. Ez a jogállapot III. Károly idejében megszűnt, a kinek rendelete a házassági ügyekben való bíraskodást a római kath. egyházi törvényszékekhez utalja, elrendelvén, hogy ezen eljárásukban az ágost. és helv. hitvallás elvei szerint itéljenek. József császár minden vallású lakosokra kiterjedő érvénnyel rendezte a házassági ügyeket, nyílt parancsában a házasságot polgári szerződésnek mondotta és ezen szerződésből eredő perek elbírálását a polgári törvényszékekhez utalta. József császárnak ezen rendelete az 1790/91 évi országgyűlés XXVI. t. cz. által megerősített, és ezen törvényezikknek kiegészítő része.

Az evangelikus egyház az 1790/91 évi XXVI. törvény említett rendelkezésébe, mely állami törvénnyel rendezte az evangelikusok házassági ügyeit és polgári szerződésnek nyilvánította a házasságot, helyenyugodott. Bele nyugodhatott, mert a protestánsoknál a házasság nem szentség, hanem vi-

lági és polgári ügy és a házassági törvényhozás az államot illeti.

Sérelmesnek maradt azonban e törvény anynyiban, a mennyiben — hogy csakis a házasságügyre szorítkozzam — a teljes jogegyenlőség elvét a házasság ügyében se valósította meg. Így például a vegyes házasságok megkötésére csakis a kath. lelkészeket hatalmazta fel, a miből aztán tömérdek faggatás és keserű panasz származott; — a vegyes házasságok ügyeit, még az olyanokét is, melyek valamelyik félnek az evang. vallásról a kath. vallásra áttérésevel lettek vegyesekké, a katolikusok szentszéke elé utalta, mivel — úgymond — mind a két esetben valóságos szentségről van szó — a miből ugyan nem kértünk! — meghagyta teljes működésükben a szentszékeket, az evangélikusoknak csak azt a biztatást nyújtotta, mely ugyan soha sem valósult, hogy házassági ügyének elintézésére az ő saját egyházi székeikre hagyaték: minek következtében az evangélikusok házassági ügyeik a kir. törvényszékek által bíraltattak el, világosan megjegyezvén az 1790—91. törvény, hogy a püspököket a házassági kötések érvénytelenségének elismerésére, habár az illetékes polgári törvényszék kimondotta azt, nem kötelezhetni. E sérelmet megszüntette az 1894. XXXI. t. cz. „a házassági jogról,” mely a házasság ügyét az állam szempontjai és feladataihoz képest minden honpolgárra kiterjedő hatással a jogegyenlőség és viszonyosság elveinek alapján szabályozza.

Legutóbbi zsinatunk tehát az evangélikus egyház hitelveihez, tradíciójához nyilatkoztatta ki, hogy nincs ellenünk, ha a házasság polgári törvénnyel lesz szabályozva — egységesen minden honpolgárra nézve. Van hazai egyetemes egyházunknak még egy nyilatkozata, mely a házassági jogról szóló törvény életbelépése után néhány nappal keletkezett. Értem az 1895. egyetemes közgyűlés 65. sz. határozatát, melyből az idevágó leglényegesebbet a következőkben írom ki (11. §.): „az esketés egyházi szertartása” — ismétlem az esketés egyházi szertartása — jelenlegi agendális alakjában fentartatik, úgy azonban, hogy a házasságkötési szándéokra vonatkozó kérdések és az eskü mintában is az egybekelést jelző mondatok elhagyandók. Ennek kétségtelenül alapul szolgál az az elv, hogy mikor a felek az anyakönyvvezetőnek tanusítványával az egyházi esketés végett a lelkész előtt megjelennek, akkor a házasságkötés szándéka immár a házasság megkötésének befejezett tényé-

vé vált, akkor a házasság immár jogérvényesen megkötöttet.

Azon szülőknek házassága, a kik az illetékes polgári tisztviselő előtt kötötték házasságot, az evang. egyház elvei, határozatai szerint is törvényes viszony, a melyből született gyermekek törvényeseknek jegyzendők be az anyakönyvbe.

Egyetlen egy esetet tudok elképzelni, a midőn kétségem támadna, vajjon a gyermeket törvényesnek vezessem-e be anyakönyvembe. Azt az esetet t. i., a milyen azonban a kérdést tevőé nem volt, a midőn nem volnék bizonyos abban, vajjon a szülők törvényes házasságot kötöttek-e? Ily esetben a homály felderítésére, kételyem eloszlatásán törekedném. Mutassák be a szülők az anyakönyvvezető által kiállított tanusítványt vagy anyakönyvi kivonatot, hogy házasságot kötöttek.

KUND SÁMUEL.

BELFÖLD.

A poltári ág. hitv. evang. egyház újból épül második iskolájának — melynek alapját f. év június 29-én tette le — e hó 11-én tartotta meg felavató ünnepét. Délelőtt 10 órakor megkondultak egyházunk harangjai s a nép a templomba özönlött, hol a helybeli lelkész az első egyházi ének után a szokásos liturgiát végezte; a második ének eléneklése után pedig könyörgéssel s az ároni áldással a rövid istentiszteletet bevégezé, felhíván a jelenvoltakat, hogy az istentisztelet után az új iskola termében gyülekezzenek egybe. A fellobogózott s égő gyertyákkal feldiszitett 80 □ m. tágas teremben mozsár dörgések alatt a válogatott nagyszámu közönség helyet foglalván, megzendült az „Erős várunk az Úr Isten” kezdetű tót énekünk s két versének eléneklése után nagytt. Svehla János úr, a nógrádi ev. egyházmegye érdemekben dús főesperese emelkedett fel Pál ap. Efez. i. l. VI. 4. v. alapján szónoki hévvel mondá el hatásos felavató beszédjét. A beszéd és ima elhangzása után a helybeli lelkész által vezetett női négyes hangú énekkar által lett elénekelve az ez alkalomra szerkesztett alkalmi ének, mely után Alexy János helybeli lelkész szónokolt magyar nyelven, beszédjében említést téve a poltári ev. egyház multjából az iskola ügyeit közelebbről érdeklő adatairól, párhuzamba téve a két század előtti s a mostani iskolai állapotokat; végre köszönetet mondott mélt. báró Barassa Alajos úrnak, ki — bár nem egyházunk hive — 250 forinttal segítette pénztárunkat. Krivda Károly

jóságigazgató úrnak, ki 12 frtot adott az új iskola felszereléséhez, ifj. Bartholomaeides Gy. megyei uti mérnöknek 12 frnyi adományáért. A közébéd alatt a felköszöntők sorát t. Alexy I. lelkész kezdte meg, ki a legnépszerűbb királyra, Ő felségére s a királynéra emelé poharát. A második köszöntőt a nt. főesperes úr mondá báró Barassa Alajosra. Fel lett köszöntve a főesperes úr és a 60 vendég legtöbbsze. A három óra-
kor végződött ebéd után tánczra perdült az ifjúság s szolt a zene hajnalig. — Ezen ünnepséggel — úgy látszik — a poltári ev. egyházban hosszabb időre véget ért az ily emlékezetes napok sorozata, melyenkből az egyháznak — daczára, hogy lelkésze gyengélkedő — rövid idő alatt bőven kijutott. 1890-ben az anyaegyház felépíté rézzel fedett tornyát, nagy költségekkel renoválta templomát; 1891-ben egyik leányegyházában épített új templomot, 1893-ban a másik leánygyülekezetben új iskolát. Immár mindenek rendben vannak. Isten áldása és oltalma lebegjen e gyülekezet felett.

Az egyetemes gyűlés által a szabályrendeletek készítésére kiküldött bizottság jegyzőkönyvéből. 4. Tárgyalás alá vétetett az egyetemes nyugdíjintézet szervezetének a kérdése. A bizottság e kérdésnél kiindulási pontul véve a vonatkozó s egész terjedelmében felolvasott zsinati törvénynek az 1. §-át, mely az egyetemes nyugdíjintézetet törvényileg már megalapítottnak mondja ki, annak tényleges életbeléptetését egyetemes egyházunkra nézve nemcsak az illetőkkel szemben elvállalt elodázhatlan köteletségnek, hanem egyszersmind egyházunk jövője egyik elsőrendű biztosítékának tekinti. — A tárgyalás során a szervezetre nézve történt megállapodások, illetőleg felmerült vélemények összegezve a következők: Tekintetbe véve azt, hogy az egyetemes nyugdíjintézet fentartóiul a törvény hármat jelöl meg: u. m. első sorban az egyetemes egyházat, másodsorban az egyházközségeket, illetőleg iskolafentartó testületeket, és harmadikul a nyugdíjra jogosultakat: az első sorban említett egyetemes egyház hozzájárulására nézve a bizottság egyértelműen abban állapodott meg, hogy az egyetemes nyugdíjintézet fentartására évenként a közalap évi jövedelmének s az államtól nyerendő bármily összegre rugó segélynek a 20%-tólja fordíttassék, — ide nem értve az egyházkerületek 6—6 ezer forint államsegélyét. — A mi az egyházközségek, illetőleg az iskolafentartó testületek hozzájárulását illeti, erre nézve három nézet nyilvánult: az egyik hivatkozva az országos tanítói nyugdíjintézetről szóló állami törvényben kötelezett s az egyházközségek által már megszokott s mintegy normalisnak tekintett évi összegre az egyetemes nyugdíjintézet javára is évi 12 frtot javasolt megállapítani; — a másik nézet az volt, hogy e czélból az egyházközségekre lélek-

számuk szerint, minden lélek után 1 krajczár vetessék ki; — a harmadik pedig a kettőt közvetítve azt ajánlotta, hogy a hozzájárulási összeg kiszámításának alapszámiaiul fogadtassék el a 12 frt és az egyházközségek száma, s e kettőnek szorzatát tevő összeg azután osztassék meg az egyházközségek közt ezek lélekszámának arányában. E mellett azon egyházközségekre nézve, melyek saját helyi nyugdíjintézetet tartanak fel, egyértelműen kimondatott, hogy ezek is kötelesek az egyetemes nyugdíjintézet fentartásához hozzájárulni. — Minthogy pedig a harmadik tényező, vagyis a nyugdíjra jogosultak hozzájárulásának mérték-száma nagyrésztben az egyénekenkénti nyugdíj-igény évi összegétől függ: előbb tehát ennek mennyisége körül forgott a tárgyalás, mely azt eredményezte, hogy a fizetések teljes összegét biztosító nyugdíjazásról, tekintettel az e czélra fordítandó erőforrások elégtelenségére, le kell mondan; sőt ugyanazon okból egyelőre az sem valószínű, hogy a mi pedig természetes közóhajként nyilvánult, hogy t. i. a nyugdíjigény, a zsinati törvényben meghatározott fizetési minimum, vagyis 800 frt erejéig állapíttatnék meg; hanem jelenleg csak annyi mutatkozik kivihetőnek, hogy nyugdíjigényül minden egyes jogosultra nézve egyenlően évi 400 frt, az özvegyek részére 200 frt, s az árvák részére, az alkalmazandó matematikai kalkulus szerint lehető illetmény-összeg biztosíttassék. Sőt erre vonatkozólag kifejezést nyert még azon vélemény is, hogy a nyugdíjintézet életképességének állandósítása s a jövőben bármely mathematikai kalkulus daczára és ellenére bekövetkezhető fennakadás és megrázkódtatás kikerülése szempontjából, az évi nyugdíjigény ne bizonyos fix összegben, hanem az intézet évenkénti zárszámadási mérlege szerint, ennek erejéhez képest legyen megállapítva. — Ebből kifolyólag a nyugdíjra jogosultak hozzájárulására nézve azon megállapodás létesült, hogy köteleztessék mindenik a belépéskor 50 frtot, vagy legalább a 400 frt nyugdíjigény 10%-tólját egyszersmindenkorra s ezenfelül évenként a nyugdíjigény 3%-tólját, vagyis 12 frtot befizetni. — Minthogy ekként a nyugdíjigényül lehetővé mutató 400 frt mögötte marad a tényleg élvezett lelkészi fizetésnek: erre való tekintettel felmerült azon óhaj, hogy esetleg a kényszer-nyugdíjazás helyett maradjon eszentül is érvényben az adminisztrator alkalmazásának eddigi gyakorlata. — A mi a nyugdíj-képesség beálltának az idejét illeti, minthogy a vonatkozó törvény 2. §-a arra nézve csak a munkaképtelenné válás esetét említi: ez okból, ámbár felmerült az óhaj, hogy a tanároknak nézve kivétel tétessék, mégis majdnem általános volt az a nézet, hogy a hivatali évek bizonyos száma magában véve senkit se jogosítson nyugdíjra, — A vonatkozó zsinati törvény utolsó vagyis 4. §-ának azon rendelkezésére nézve, hogy

az egyetemes nyugdíjintézet az 1897. évi január 1-ével lép életbe, — a bizottság azon nézetét nyilvánította, hogy a nyugdíjintézet a jelzett időpontban életbe léphet a nélkül, hogy felállítása egyszerűs mind a nyugdíjak azonnal való folyósítását is feltétlenül maga után vonná. — Ezek folytán a bizottság az egyetemes nyugdíjintézet szervezetére vonatkozó szabályrendelet kidolgozása végett Radó Kálmán és Zelenka Pál elnöklele alatt Fajnor István, Händl Vilmos, Kmety János, Perlaky Elek, Poszvék Sándor, Veres József és Glaufl Pál tagokból álló albizottságot küldi ki, annak nyilvánítása mellett, hogy a tárgyalás során kifejezésre jutott fentebbi megállapodásokat, illetőleg nézeteket a bizottság csupán tájékoztató irányelveknek tekintti, következésképpen a kiküldött albizottság azokat, a szabályrendelet kidolgozásánál, mint olyanokat vegye figyelembe s a megnyírtre az alkalmazandó mathematikai kalkulussal összeegyeztethetők, a szabályrendelet keretébe lehetőleg beilleszse; munkálatát pedig oly időben terjessze be előzetes bizottsági tárgyalás végett, hogy a szabályrendelet-javaslat még a folyó évi egyetemes közgyűlés döntő határozata alá kerüljön.

KÜLFÖLD.

Az angol egyházi misszió-társulat munkája Ugandában a mult év folyamán nagy lendületet vett. A misszió állomások száma 4-ről 10-re emelkedett, a hittérítők pedig 11-ről 24-re. A megnyert pogányok száma 3—4 év előtt körülbelül 500 volt, most majdnem húszszor annyi. A mult évben 600 gyermek kivül 2921 felnőtt pogány kereszttelkedett meg. Az ugandai megkeresztelteknek egy ötóde a nevezett missziótársulat küldöttje által nyeretett meg a keresztyénségnek, Tucker püspök látogatása alatt az első három hónap alatt 1200 egyént kortírmált meg. Kétszáz benszülött evangelista és tanító segíti a hittérítőket. Az ugandaiak tanulási és olvasási buzgósága igen nagy. Csak a mult év tiz első hónapja alatt 13,211 bibliai részeket, 4036 katekizmust, 15.227 más olvasókönyvet vásároltak a benszülöttek. Pilkington missionáris a jelen állapotot így írja le: 100,000 lélek hozatott az evangéliummal érintkezésbe, s ezeknek fele olvasni is tud. 200 tanító és evangelista fáradoz közöttük. 10,000 új-testamentom van kezökben; 6000 lélek nyer naponként oktatást; a kereszttelések és konfirmálások statisztikája hat év óta minden évben az előző évinek kétszeresét mutatja. Isten ereje nyilvánul az élet megújításában és mindez Afrika szellemi sötétsége közepette történik.

A francia iskola törvényről egy szabadelvű lapban ezt lehetett olvasni: Semmi esetre sem tarthatjuk

szerencsének, hogy a felekezetenlküli, vagyis a „polgári“ iskolázás oly végletekig vitetett Franciaországban. Az a tény, hogy az ifjú gonosztevők száma az iskolai törvény életbeléptetése óta (1880.) rettenetesen megnövekedett, megérdemli a törvényhozók és nevelők figyelmét. A tanítók és tanítónők nagy része is úgy fogta fel a dolgot, hogy nekik a vallás ellenében ellenségesen kell fellépniök, hogy azt kigúnyolniok, vagy mint babonát neveltségessé kell tenniök. „A francia iskolákban használt olvasókönyveket Dakosta, az 1871-iki párisi commune egyik vezetője szerkesztette s azokba a legszebb költeményeket megcsontitva vette fel, hogy a bennök előforduló s általa gyűlölt „Isten“ szót kihagyja.

IRODALOM.

Szabad sajtó. „A képviselőválasztások előtt“ a prot. papok fizetéséről ír panaszos czikket; 800 frtot követel legkisebb fizetés gyanánt megállapítani. „Röviden összefoglalva, a mondottaknak az a szomorú valóság az értelme, hogy nyomasztó helyzetünk türhetlen az állam mégsem segít rajtunk. Önmagunknak kell hát magunkon segíteni. Valóban gyávaság is volna elviselhetetlen helyzetünket tovább is türni. Nekünk is azt kell tennünk, a mit az önfentartási ösztön parancsol. Helyzetünk javítására egyetlen egy út áll előttünk: az 1848. XX. t.-cz. életbeléptetése. Most a küszöbön álló követválasztás a legkedvezőbb alkalom erre. Minden pap, ne csak egyházközségében, hanem a lehető legszelebb körben ismertesse meg a néppel az idézett törvényczikket s magyarázza meg, hogy ha ezen törvény életbe lépett, akkor nem kell többé képét vagy papbért fizetni s így ezen terhes egyházi adó fizetésének kötelezettsége alól örökre meg fog szabadulni. Éppen azért minden választónak saját érdekében olyan képviselőre kell szavazni, a ki ezen törvény életbeléptetésének követelését programmjába felveszi. . . . Eljárásunkat, törekvésünket nem lehet hazafiatlanságnak bélyegezni, annyival is inkább nem, mivel mi nem egy meglevő törvényt akarunk megsemmisíteni, hanem éppen egy meglevő törvényt akarunk életbe léptetni.“

Dunántúli protestans lap. „A segédlelkészek érdekeit nemcsak államsegélyből eredő fizetésemeléssel, hanem más oldalról is elő lehetne mozdítani, a mivel a másik bajon is — ha csekély részben is — segítve volna. Avagy miért ne lehetne — kivált a jelen viszonyok között — kieszközölni, hogy a segédlelkészek rendszeresen elláthassanak valamely iskolát, a nevelésnek és oktatásnak elmélete úgy is rendes tárgyait képezik a theologiai tanfolyamnak, a gyakorlatnak meg úgy is az élet a mestere. Meggyőződésem szerint bármelyik se-

gédlelkész is megállná úgy a helyét, mint az a képezdét végzett okleveles ifjú.

Alkotmány. „Szavazhat-e katolikus ember liberális jelöltre?” „Nem. A tagadó felelet indoka pedig egyszerűen az, mert a kereszténység és a liberalizmus kizárják egymást. Az egyik igent, a másik nemet mond. A kereszténység az egyéni és társadalmi észnek Isten törvénye előtt való föltétlen meghajlása. A liberalizmus az egyéni és társadalmi ész teljes függetlenségének dogmája. Amannak alapja a kinyilatkoztatás, ezé a rideg észzeliség, a racionalizmus, kinyilatkoztatás nélkül. Teljesen ellentétes, egymást kizáró két dolog. Azért midőn IX. Pius a Syllabus 80-ik tételében kárhóztatta azt a tant, hogy „a római pápa kien-gesztelődhetik a modern liberalismussal,” jelezte minden katolikusként, hogy a liberalizmus olyasmi, a mi teljes ellentétben áll a kereszténységgel. Ahhoz tehát katolikus embernek hozzájárulni nem lehet. nem szabad. A miből következik, hogy liberális katolikus fából vaskarika, képtelenség, melyet legfelebb a tudatlanság menthetne.” — Már pedig tény, hogy Magyarországon még csak nem is régen a r. kath. papság volt egyik főtámasza a „liberális pártnak,” s egy-egy r. kath. plébános kérkedett vele, hogy ő „liberális.”

Protestáns árvaházi képes naptár 1897-ik évre, szerkeszti Kenessey Béla. Sokkal inkább elterjedt és ismert naptár, semhogy akár hővebben ismer-tetni, akár melegebben ajánlani kellene. Régi jó hirnevének megfelel ez alkalommal is. A naptári részen kívül érdekes irodalmi részt találunk benne. Szép erkölcsi hecsesél bíró elbeszélések, gördü-lékeny, megható versek váltakoznak egymással az olvasó épülésére. Közli a naptár ezen kívül Gyurátz Ferencz evang. és Antal Gábor ref. püs-pökök életrajzeit, kiterjeszkedik a politikára is s a millennium alkalmából rövid kivonatan ismer-teti hazánk történetét és az ezredéves kiállítást. Képvisele van benne a humor is jóízű csattanós adomák képeben. Az irodalmi rész után ott ta-lálja még az olvasó az ág. hitv. ev. és az ev. ref. egyház tisztí névtárát és a vásárok jegyzékét, egy-szóval 30 krért többet már kívánni sem lehetne. Az egésznek szelleme pedig olyan, a mely jóval felül emeli a közönséges ponyva irodalmon. Kap-lható fenti áron Hornyánszky Viktornál Buda-pestben.

„Nyiregyháza az ezredik évben.” Irta: Geduly Henrik ág. hitv. ev. lelkész. Ara 2 frt. Szorgal-mas búvárkodásról s a rendelkezésre álló anyag lelkiismeretes feldolgozásáról tanuskodik az a vas-kos kötet, a melyben Geduly Henrik, Nyiregy-háza újonnan választott lelkésze, a város jelenle-gi viszonyait érdekes részletezéssel tünteti fel. — A szerző a millenium alkalmából oly emléket akar állítani városának, a melyet ha a későbbi nemze-dék kezébe vesz, évszázadok múlva is lássa, hogy

a város hogyan fejlődött, hogyan haladt, s hogyan élte el úgyszólván rövid 100 év alatt azt a fokot, a mely az ország különféle vidékeiről összesereglett telepések faluját Szabolcsvármegye székhelyé-vé s lehet mondani az ország egyik virágzó vá-rosová emelte. — Mert habár Nyiregyháza kelet-kezése a mű szerint a történet előtti idősakra esik is s habár sok okmánnyal századról-század-ra ki lehet mutatni fejlődését es hanyatlását: a mostani Nyiregyháza története, mely a réginek romjain épült fel, tulajdonképpen mégis csak 1753-ban kezdődik, a mikor is gróf Károlyi Ferencz a végzetes hanyatlásnak indult községet Szarvas-ról, Orosházáról, Csabáról, Gömör-Zólyom és Hont-megyéből hozott telepések által új életre keltette s különféle előjogok biztosítása által létében me-gerősítette. — Ma Nyiregyháza rendezett tanácsú város, Szabolcsmegye s több igazságügyi, pénz-ügyi hatóság székhelye, egy nagy vidéknek ke-reskedelmi és közművelődési központja, a mely ág. hitv. evang. egyházunknak egyik legvirágzóbb gyülekezetét foglalja magában s ép ezért közelebbről érdeklő lapunk olvasó közönségét is. — Az evang. egyház keletkezése a város megújódási idejére esik, a mikor a többnyire evang. vallású telepések szabad vallás gyakorlatukban a földes úr által biztosított evang. egyházközséggé szervezkedtek, a mely azután az üldözések korszakát szeren-csésen túlélve, kiváló lelkészek és hitbuzgó fel-ügyelők vezérlete alatt s a politikai község által is támogatva a lélekszám arányában élet erőben is gyarapodott s ma 14,600 lélekkel, jól rende-zett s külsőleg, is szép kulturális intézeteivel, megszilárdult evangeliomi hitbuzgóságával evang. egyházunknak egyik szilárd bástyáját képezi. A lakosság második fele a róm. kath., ev. ref., görög kath. és zsidó felekezetek között oszlik meg, melyeknek élén mind tekintélyes férfiak állanak. — A terjedelmes 296 oldalra terjedő mű többi fejezeteiben részletesen foglalkozik a város törté-neti, ipari, kereskedelmi, közművelődési a társa-dalmi viszonyaival, egy szóval felhasznál minden eszközt arra, hogy az olvasó elé Nyiregyháza jelenlegi állapotának lehető teljes képét állítsa s teszi azt oly módon, mely a szerzőt az objectiv s tárgyáért mégis lelkesedő történetíró színvonalára emeli. — A mű előnyére szolgálnak a sikerült képek, me-lyek Divald Károly fiának eperjesi műintézetét dicsérik. — A sikerült művet szívesen ajánljuk az érdeklődők figyelmébe. Okályi Adolf.

„Evangelische Kirchenzeitung für Oesterreich” abból a körülményből indulva ki, hogy Ausztriában a temetkezések miatt sok zaklatásnak vannak az evang. elikusok a kath. egyház részéről kitéve, egy ta-pasztalt lelkész tollából vezércikket közöl: „Az evang. elikusok temetkezéséről és temetkezési helyei-ről a diasporában,” a melyben hangsúlyozza, hogy a községi temetőben, a melyek a lakosság közös

tulajdonát képezik, a sorrendben való temetkezést követeljük, mert ha ilyen temetőekben külön hely jelöltetnék ki az evangélikusok részére, az egyrészt arra a következtetésre vezet, hogy nem tartoznak szorosan a keresztyének közé. másrészt sok mindenféle visszaélésre is szolgáltat alkalmat, mint pl. Hallstattban, a hol az öngyilkosok az ev. temető részbe temettetnek! A közös községi temetőket ezért is kívánatosabbnak tekinti, mert ha a temetők egyháziak, akkor azok felett minden rendelkezési jog a plébános kezében van, az evangélikusok joga csak az, hogy fizessenek, s a plébános jóindulatától függ, hogy a más vallásúaknak tisztességes helyet jelöl-e ki a temetőben, vagy pedig az u. n. „fél nem avatott“ zugban temeteti el őket. — A hol azonban a közös temetkezést keresztülvinni nem lehet, ott helyesebb, ha az elkülönítés megtörténik, mert akkor az evangélikusok legalább függetlenül intézkedhetnek a magok részében. — Közöl továbbá egy feltűnő tudósítást Csehországból, a mely, ha igaz, igen különös világításba helyezi a két protestáns egyház között hangoztatott testvériséget, — a feltűnő körülmény ugyanis az, hogy a cseh református egyház egyes házasságok esetén reversalisokat követel az evangélikusoktól is, más-külömben a lelkész az új házaspárt megesketni nem hajlandó. — Legutóbb egy evang. vasuti állomásfőnök volt kénytelen ilyet adni, mert a ref. lelkész kijelentette, hogy ő meg nem esketi, mivel őt erre egy conventi határozat kötelezi. — Az evang. superintendensia — miután előtte ilyen conventi határozat ismeretlen — megtette a dolog kiderítésére a szükséges lépéseket. Több apróság és hangulatos költemény képezi még a lap tartalmát. — Az előbbiekből kiemeljük az „egyházi magyarizáció“ cziműt, a melyet egy németországi politikai lapból vesz át s a melyben elítéli az államsegély iránt benyújtott kérvény azon pontját, a melyben az egyház hivatkozik arra, hogy a magyar nemzeti eszmének mindig előharczosa volt és lesz, s hogy ügyelni fog arra, miszerint érdemtelenné az államsegélyből ne jusson. — Igen helytelen dolognak tartja, hogy az egyházi főhatóság az egyház tagjainak legnagyobb részét magához méltatlannak itéli az ő nemzetiségök következtében s csodáljuk, hogy egy Németországgal szövetséges viszonyban levő állam kormányja a nemzetiségek elnyomására még segílyt is ad. — A közlemény végén az erdélyi szászok ismeretes panaszaiak foglaltatnak.

Protestáns egyházi és iskolai lap. A főrendiház utolsó üléséből kifolyólag vezércikket ír „Római katholicizmus és protestantizmus.“ Megemlíti, hogy a feleket a hirhede „Kanzel-paragraph“ tüzelte s a kormány propositiója elbukott s a mi fő, Magyarországnak két nagy hivatalos egyháza nyíltan pártállást foglalt egymással szemben. A protestáns is

hisz az örök jutalomban és büntetésben — mondotta Szász Károly; mi is hiszünk, de nem ítélkezünk embertársaink fölött és nem keverjük a más világot a politikai küzdelmekbe. A két fél között a különbség: a protestáns papság nem fog így szólni: „Ha ide, meg ide nem szavaztok, elvisz benneteket az ördög.“ Schlauchék pedig a Syllabus alapján állanak, melyben ott van az a tétel is, hogy az államokban bűn új azaz nem róm. kath. kultuszt engedélyezni. Ők meg vannak sértve, ők igazságtalanságot szenvedtek, mivel az állam nem az ő hitők szerint igazodik. Pedig az állam a vegyes vallású lakosság korában, sem római kath., sem más vallású nem lehet. Tényleg a római egyház soha sem szűnt meg az állammal szemben állani. Egy sereg jogot ragadott magához, majd a világi rend fölé iparkodott kerekedni, mint egységes világhatalom a földkerekség fő uraságára tört s a nemzeteket adófizetőjévé tudta tenni. A protestantizmus mindjárt kezdetben az evangéliumi szabadság elvét mondotta ki, mely lassanként a vallásszabadság eszméjévé finomult s távol maradt a világ uralmi tendenciáktól. Nem akarunk sem egyik, sem másik elsőségéről vitatkozni, részünkről meglegecszünk az eseményekben rejlő következetesség megmutatásával, mely a történelem legfőbb törvénye. A világ haladni fog a maga útján s a régi hagyományokból el fog hullani, a mi az egyes időszakoknak volt szükséglete, de az evangélium főséges Isten, ember és erény szeretete meg fog maradni, a míg egy ember lesz a földön.

Gracza György 1848—1849-iki Magyar szabadságharcz történetének, a Wodianer F. és fiai budapesti kiadóczég által kiadott ezen nagy nemzeti vállalatnak most hozzánk beérkezett 67-ik füzeté egyike a legérdekesebbjeinek, melyek eddig megjelentek. Az egész füzet tartalmát az 1849-iki április 14-én Debreczenben kimondott trónfosztás nevezetes, s nemzetünk történetében páratlanul álló tényének az okmányyszerű előadása képezi. Több oly országgyűlési okmányok s nyilatkozatok látnak e helyütt talán először napvilágot, melyek az akkori dicső kor nagy horderejű eseményeire rendkívül érdekes világítást vetnek. Tekintettel a szöveg fontosságára, a képdisz e füzetben némileg háttérbe szorult ugyan, de mindamellett elég bőségesen járul hozzá e füzetnek is kellő diszítéséhez. Külön mellékletkép van e füzethez csatolva Kossuth szózatának az orosz betöréshez egy hű fakszimiteje, melyet tudunkkal eddig egy hasonirányu munka még nem közölt. A betegeskedő szerzőnek szívből kívánjuk, hogy mihamarább felépüljön, hogy szép művét háborítlanul folytathassa s befejezhesse. Jelen füzetünk illusztrációi különben a következők: A Bethlen kard. A kápolnai honvédelmé, Nagy Sándor halma. A váci honvédelmé. A főváros a budai vár ostrom idején.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1896. évi 47,869. sz. a. kelt rendelete

az 1891. XLIII. t.-cz. 10. §-a értelmében az országos tanítói nyugdíj- és gyámalap javára a tankötelesek után fejenként és évenként 15 krral fizetendő járulékok beszedeése tárgyában.

Valamennyi törvényhatósági közigazgatási bizottságnak.

Az 1891. XLIII. t.-cz. 10. §-a értelmében az országos tanítói nyugdíj- és gyámalap javára az iskolába járó tankötelesek után beszedenő 15 kros járulékok fejében az 1892/3. tanév óta tényleg befolyt összeg az idézett törvényezikk számítása alapját képező matematikai mérlegbe e czimen felvett évi 240,000 firt bevétellel szemben tetemes hiányt mutat fel, melynek oka egyrészt az iskolafentartók közönyében, másrészt abban keresendő, hogy a kir. adóhivatalok a jelzett czimen beszedenő összegek mennyiségére vonatkozólag külön utasítást nem nyervén, azok behajtása iránt hivatalból nem járhatnak el.

Ezen bajokon segíteni óhajtván, a szóban levő járulékok behajtása iránt 1896/7. tanévtől kezdve követendő eljárásra nézve a pénzügyminiszter úrral egyetértőleg történt megállapodások értelmében kidolgozott utasítást oly felhívással küldöm meg a bizottságnak, miszerint a törvényhatóság területén létező népoktatási tanintézetek fentartóit az 1891. XLIII. t. cz. 10. §-ban a 15 kros járulékok beszedeésére nézve foglalt rendelkezésre újból figyelmeztesse és egyuttal utasítsa, hogy a szóban levő járulékokat a beiratkozott mindennapi tankötelesek után mindjárt az iskolai év kezdetén a beiratások alkalmával szedjék be, illetőleg a szülők beigazolt vagyontalansága vagy általános tandíjmentesség esetén a szülőktől be nem szedhető összeget az 1868. XXXVIII. t.-cz. 4. §-a értelmében fizetendő iskolamulasztási bírságból befolyt pénzösszeg igénybe vétele mellett pótolják s az ekkép a mindennapi iskolába járók létszámának megfelelő egész összeget — a beiratkozott tanulók létszámát igazoló kimutatás és az ennek megfelelő összegről kiállított ellennyugta kíséretében lehetőleg azonnal, de legkésőbb a következő polgári év február hó végéig az illetékes kir. adóhivatal pénztárába szállítsák be.

Felhívom továbbá a közig. bizottságot, szerezzen meggyőződést arról, hogy az utasítás az egyes hivatott közegek által miként foganatosították; a 15 kros járulékokból az utasítás 6. §-ának e) pontjában és 10. §-ban jelzett határidő letelte után még hátralékban levő összegek behajtása iránt a legerélyesebben intézkedjék; szükség esetén az 1891. XLIII. t.-cz. 12. §-nak záradéka értelmében járjon el, annál is inkább, mert értesülésem szerint több helyen a kérdéses járulékokat beszedeni vonakodnak, máshol kellő ellenőrzés és

kényszer hiányán a beszedeést megszüntették, míg néhol a beszedetett járulékokat a takarékpénztárba helyezik el, a helyett, hogy azokat az illetékes adóhivatalba beszállítanák.

Az utasításban körvonalazott eljárás legnagyobb nehézségét a 15 kros járulékok fejében fizetendő összegeknek évről-évre való újbóli megállapítása képezvén, ezen nehézségen véleményem szerint legczélszerűbben akkép lenne segíthető, ha a szóban levő járulékokra nézve az átalányozási rendszer hozatnék be, melynek értelmében az iskolafentartók magukat kötelezik, hogy a 15 kros járulékok helyett évenként megfelelő összeget fizetnek; a 15 kros járulékokat pedig, ha szükségesnek tartják, ők szedik be.

Az átalányösszeg megállapításának és biztosításának módozataira, továbbá az ide vonatkozó kötelezettség tartamára nézve, a következőket jegyzem meg:

1. Az évi átalányösszeg a mindennapi iskolába járóknak az utolsó öt év iskolalátogatási adatai alapján megállapított átlagos számához mérten számítandó ki.

2. Az iskolafentartó polgári vagy hitközség köteles az évi átalányösszeg fedezéséről rendes költségvetésében évről-évre gondoskodni.

3. Tekintettel arra, hogy a f. évi költségvetésbe az átalány már fel nem vehető, az 1896/7. tanévre a 15 kros járulékok fejenként beszedenők és az adóhivatalba beszállítandók.

4. Az átalányösszeg befizetésére vonatkozó kötelezettség az 1897., 1898., 1899., 1900. és 1901. évekre, vagyis azon egész időtartamra válalendő, melyre az 1891. XLIII. t.-cz. hatálya kiterjed.

Ezeket előre bocsátva felhívom a közig. bizottságot, utasítsa a törvényhatóság területén létező összes iskolafentartó polgári és hitközségeket, miszerint hozzanak érdemleges határozatot arra nézve, hogy vajjon az 1891. XLIII. t.-cz. 10. §-a értelmében szedenő járulékokat a népoktatási tanintézetekbe járó mindennapi tankötelesek után jövőben is fejenként és évenként szedetik-e be, vagy pedig a fentebb jelzett módon és időre megállapítandó átalányösszegben rendes költségvetésükben biztosítani kívánják?

Az erre vonatkozó képviselőtestületi, illetőleg hitközségi határozatokat, valamint az ezek alapján adóhivatalonként szerkesztett és utólagos jóváhagyásom reményében a közig. bizottság által megállapított átalányösszegeket is feltüntető kimutatásokat további intézkedés végett hozzám terjeszse fel.

Elvárom, miszerint a közig. bizottság az eljárás egyszerűsítése érdekében mindent elkövetni fog, hogy az átalányozási rendszer minél számszababb iskolafentartó által elfogadtassék.

Utasítás

valamennyi törvényhatósági közigazgatási bizottság, kir. tanfelügyelő, m. kir. pénzügyigazgatóság, m. kir. adóhivatal és a budapesti m. kir. állampénztár számára, az 1891. XLIII. t. cz. 10. §-a értelmében az országos tanítói nyugdíj- és gyámalap javára a tankötelesek után fejenként és évenként 15 kral fizetendő járulékok beszedése és elszámolása iránt.

1. §. Az 1891. XLIII. t. cz. 10. §-a szerint az országos tanítói nyugdíj- és gyámalap jövedelmei közé felveendő az oly népoktatási tanintézetekbe járó tankötelesek után hozzájárulás czimén évenként fizetendő 15 kr., mely tanintézetek tanítói az 1875. XXXII. t. cz. 2. §-a, illetve az 1891. XLIII. t. cz. 1. §-a értelmében a nyugdíjra jogosítottak sorába felvételtek.

Ezen hozzájárulási díj első sorban a szülők-től szedendő be, másodsorban az iskolafentartóktól, szabadságukban állván ezeknek a díjak fedezésére a szülők beigazolt vagyontalansága, vagy általános tandíjmentesség esetén az 1868. XXXVIII. t. cz. 4. §-a értelmében fizetendő iskolamulasztási bírságokból befolyt pénzüsszeget igénybe venni.

2. §. Oly czélből, hogy a budapesti m. kir. állampénztár és a m. kir. adóhivatalok az e czimben beszedendő összeget számszerint megállapíthassák, köteles a kir. tanfelügyelő minden iskolaév kezdetén a beiratások befejezése után két egyenlő példányban szerkeszteni annyi kimutatást, a hány adóhivatal kerületében létezik.

Ezen kimutatásokban az ide mellékelt minta szerint a tanfelügyelő az illető adóhivatal kerületéhez tartozó községekben létező népoktatási tanintézetek felsorolása mellett minden egyes tanintézetnél alkalmazott tanítót vagy tanítókat megnevezi annak feltüntetése mellett, hogy az illető tanító tagja-e az országos tanítói nyugdíjintézetnek vagy nem.

A nyugdíjintézetbe felvett tanítók mellett az általuk vezetett iskolába vagy osztályba beiratkozott mindennapi tanulók számát, és minden egyes tanintézetre nézve azon tanulók együttes számát mutatja ki, mely tanulók után a 15 kros járulék fizetendő.

3. §. A tanév közben beiratkozott tanulók száma a tanfelügyelő által a következő iskolai évre szerkesztendő kimutatásba az illető iskolánál felveendő.

4. §. A szóban levő kimutatásból kihagyandók azon tanintézetek, melyeknek fentartói a 15 kros járulékok helyett megfelelő átalányösszeg beszállítására magukat kötelezték, mintán ily esetben a megállapított évi átalány külön ministeri rendelet alapján állandóan iratik elő az illetékes adóhivatalnál.

5. §. Az ily módon elkészített kimutatások egyik példányát köteles a tanfelügyelő az illető adóhivatalnak, a második példányt pedig a vallás-

és közoktatásügyi m. kir. ministerium számvevőségének legkésőbb az év november hó végeig megküldeni.

6. §. A kir. adóhivatalok (budapesti m. kir. állampénztár) kötelesek:

a) az iskolába járóknak a tanfelügyelőtől nyert kimutatásában feltüntetett létszáma alapján a fejenként 15 kral fizetendő járulék fejében az egyes iskolafentartók által az illető tanévre beszállítandó összegeket kiszámítani s ezeket az orsz. tanítói nyugdíj- és gyámalap számfejtő könyvében az iskolafentartók számláján előírni;

b) az iskolafentartók által a tanulók létszámát igazoló bizonyítvány és a befizetendő összegről kiállított ellennyugta kíséretében beszállított összegeket külön pénztári nyugta kiszolgáltatása mellett elfogadni, azokat a számfejtő könyv lerovási rovatában bevezetni és az országos tanítói nyugdíj- és gyámalap naplójában az iskolafentartó pontos megjelölése mellett 15 kros járulék czimén bevételezni;

c) minden év márczius hó második felében az addig még be nem fizetett járulékoknak 14 nap alatt leendő beszállítására az illető iskolafentartót felhívni, az ezen határidő lejártá után még hátralékban lévő összegeket pedig iskolafentartók szerint elkülönítve kimutatásba foglalni s ezen kimutatás egyik példányát legkésőbb április hó végéig a kir. pénzügyigazgatósághoz, egy második példányt pedig a vallás- és közoktatási m. kir. ministerium számvevőségéhez felterjeszteni.

7. §. A kir. pénzügyigazgatóságok kötelesek a hozzájuk kellő időben fel nem terjesztett hátraléki kimutatások beküldését szorgalmazni, azon kimutatások vétele után pedig a hátralékoknak a közadók módjára leendő behajtása iránt haladéktalanul intézkedni.

Átmeneti intézkedések.

8. §. Oly czélből, hogy az 1892/3., 1893 4., 1894/5., 1895/6. tanévekről a szóban levő járulékok fejében még hátralékban levő összegek kiszámíthatassanak és pótlólag behajthatassanak, köteleztetnek a kir. tanfelügyelők, hogy a mondott tanévekben a nyugdíjintézet kötelékébe tartozó tanintézetekbe járt mindennapi tanulók létszámáról a fentebb jelzett módon adóhivatalonként a megfelelő kimutatásokat pótlólag szerkeszték, s ezeknek egyik példányát az illetékes kir. adóhivatalnak, másik példányát pedig a vallás- és közokt. ministeri számvevőségnek legkésőbb 1897. évi április hó végéig küldjék meg.

9. §. A kir. adóhivatalok kötelesek a szóban levő kimutatások alapján az említett tanévekre 15 kros járulékok fejében befizetendő összegeket kiszámítani, az egyes iskolafentartók által a jelzett

időre időközben teljesített befizetések számbavételével még hátralékban levő összegeket az orsz. tanítói nyugdíj- és gyámalap számfejtő könyvében előírni s azokat 60 napi záros határidő alatt leendő befizetéséért az illető iskolafentartókat külön fizetési meghagyás kézbesítése mellett felhívni, a határidő lejárta után még hátralékban levő összegeket pedig a közadók módjára leendő behajtás végett a kir. pénzügyigazgatóságnak kimutatni.

10. §. A kir. pénzügyigazgatóságok kötelesek ezen a multból származó hátralékok behajtása iránt a legerélyesebben intézkedni, s eljárásuk eredményéről a közigazgatási bizottságnak legkésőbb 1897. évi deczember havában jelentést tenni.

A bár különböző vallású, de szabad állapotban lévő nemzöszülök által nemzett gyermek szabályszerű utóházasság folytán törvényesíthető.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1896. szeptember hó 20-án 46165. szám a. kelt rendelete Budapest székes főváros közönségéhez.

Mult hó 12-én 28913. sz. a. kelt felterjesztése mellől a bemutatott iratokat további intézkedés végett azzal küldöm meg a czimnek, hogy megengedem: miszerint az izr. vallású K. A. és az 1895: XLIII. és 1868: XXXVIII. t.-cikkek rendelkezései értelmében 1896. február hó 8-án a róm. kath. vallásról a zsidó hitre áttért B. F. szülőktől, házasságon kívüli viszonyban B. 1884. évi április hó 8-án született s az ottani izraelita születési anyakönyvben L. köt. 549. lap 580. folyó sz. a. anyakönyvelt M. nevű törvénytelen gyermek születési tételének jegyzet rovatában, jelen intévényemre való hivatkozással és az eredeti bejegyzések épségben hagyása mellett szószerint feljegyzettség a következő: „A gyermek, az izr. anyának, a természetes atyával a róm. kath. vallásról 1896. febr. 8-án az izraelita vallásra törvényesen áttért B. F.-el 1896. évi márczius hó 19-én kötött polgári házassága folytán törvényesítettett.“ — Önként értetődik, hogy a megtörtént feljegyzés a szokott módon a törvényhatósági levéltárral is közlendő lesz. **Indokok:** Az eredetileg izr. és kath. vallású szülők által szabad állapotban nemzett s anyja után izr. vallásúnak tekintett törvénytelen származású gyermeket a nemzö szülők között kötött szabályszerű utóházasság által törvényesítendőnek találtam, pedig amaz indokból: mert — mi-ként azt egy felmerült eset alkalmából hivatali elődöm által a czimhez, 1894. évi augusztus hó 14-én 35304. sz. a. intézett elvi jelentőségű határozatban is már kimondatott, jöllehet a nemzök között a nemzés időpontjában a „cultus disparitas“ akadály a fenforgott, mégis az általuk nemzett s az izr. vallásban született és anyakönyvelt gyermek törvé-

nyesítésének lehetősége ellen, amennyiben a val-láskülönbség, mint közszokáson alapuló házassági akadály „impedimentum juris divini“-nek, azaz isteni jogon sarkaló érvénytelenítő akadálnak nem tekinthető; a nemzök között canonjogi házassági akadály a nemzés idejében sem forgott fenn.

Protestáns családnál a házvezetést, vagy ezzel együtt gyermekek felett anyai gondozást, egy 40 éves prot. pap leány, jelenleg özvegy nő, szerény feltételek mellett elvállalná. Kérdezősködések P. J. tanító czimen, Aposta-gra post. rest. küldendők. 82. 2—2.

Segédlelkészt

keresek, ki helyét nov. 1-én elfoglalhatja. Fizetése egyelőre 200 frt s teljes ellátás.
Zólyom, 1896. okt. 5.

83. 2—2.

Blatniczky Pál
ev. lelkész.

Pályázati hirdetés.

Tót-Komlós községe által újonnan épített községi iskolájához egy

tanítói állás

szerveztetvén, ennek fizetése természetbeni **lakáson kívül 400 frtban** állapittatik meg; köteles lévén ugyanő az ipariskola egy osztályát tanítani, melyért külön **100 frtot** hús s így az összfizetés készpénzben **500 frt.**

Felhivatnak pályázni óhajtok, mikép kellően felszerelt kérvényeiket **f. évi november hó végéig** alólírott községi előjárószághoz benyújtsák

Megjegyzetetik, hogy ezen iskola az evangélikus egyháznak szándékolttatik administratív tekintetből átadati, mely okból az evangélikus hitvallású pályázók előnyben részesülnek.

T.-Komlós, 1896. október 8-án.

KOSZTRA LAJOS

első jegyző.

BOROS MÁRTON

bíró.

84 2—2